

7.11.2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuulemisasiantuntijakutsu, HE 92/2025 vp

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta

HEL 2025-017114 T 03 00 00

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle (HE 92/2025 vp) laiksi vammaispalveluista annetun lain muuttamisesta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuultavaksi vammaispalvelulain 2§:n muuttamista koskevassa asiassa, ja antaa seuraavan lausunnon sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien vammaispalvelulain muuttamista.

Hallituksen esityksen keskeiset tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vammaispalvelulakia. Esityksen tarkoituksena on varmistaa, että vammaispalveluiden saatavuus ja rahoitus voidaan turvata vammaisten henkilöiden oikeuksia edistävällä tavalla.

Esityksen mukaan vammaispalvelulakiin lisättäisiin elämänvaiheita koskeva säännös, jonka tarkoituksena on auttaa arvioimaan, milloin eri elämänvaiheissa olevan henkilön avun ja tuen tarpeeseen tulee vastata vammaispalvelulain mukaisilla palveluilla.

7.11.2025

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen, ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kannattaa esityksen tavoitetta säilyttää vammaispalvelulaki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina. Ehdotus myös turvaa lain yhdenvertaista soveltamista eri alueilla. On tärkeää, että vammaispalvelulaki säilyy vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina, jonka avulla turvataan niiden vammaisten henkilöiden oikeudet, joille ensisijaisen lainsäädännön mukaiset palvelut eivät ole riittäviä ja sopivia.

Lain soveltamisalaa tarkentamalla varmistetaan palvelujen saatavuus niitä tarvitseville henkilöille sekä turvataan palvelujen riittävää rahoitusta. Lakiehdotuksen yhteydessä hyvinvointialueiden rahoitusta kuitenkin ehdotetaan leikattavan. Uusi vammaispalvelulaki on ehdotetusta soveltamisalan rajaamisesta huolimatta tuonut vammaispalveluihin uusia eri tavoin vammaisia hakijoita ja laajentanut vammaisen henkilön määritelmää aiempien väliinpuotoajaryhmien osalta suhteessa vanhaan lakiin. Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan huolena on, ettei tätä muutosta ole riittävästi huomioitu kustannuksia arvioitaessa.

Asiakkaan elämänvaihe ja elämäntilanne huomioidaan jo tälläkin hetkellä palvelutarpeen arvioinnin ja asiakkasuunnitelman laatimisen yhteydessä. On sekä asiakkaiden yhdenvertaisuuden että asiakkaiden ja viranhaltijoiden oikeusturvan kannalta hyvä, että elämänvaihetta koskevalle arvioinnille olisi jatkossa selkeä lakiperuste. Pidemmällä aikavälillä soveltamisalan tarkentaminen helpottanee sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työtä ja lisää päätöksentekijöiden oikeusturvaa.

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on jo aiemmassa vammaispalvelulain 2§:n muuttamista koskevassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituksen esityksen perusteluissa olisi voinut vielä tarkemmin kuvata aikaisempaa keskeistä oikeuskäytäntöä, jossa on arvioitu eri elämänvaiheisiin tavanomaisesti kuuluvaa, ja siitä poikkeavaa avun ja tuen tarvetta ja arvioida aiemman oikeuskäytännön soveltuvuutta uuden ehdotetun tarkennuksen osalta.

Ehdotettu kirjoitusjärjestys pääosin selkiyttää vammaispalvelulain soveltamisalan tulkintaa ja helpottaa vammaispalvelulain soveltamista osana asiakasprosessia. Asiakasmaksuja koskevien säännösten osalta

7.11.2025

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kiinnittää huomiota siihen, että vammaispalveluiden ollessa pääosin maksuttomia ensisijaisiin palveluihin liittyvät asiakasmaksujen perimättä jättämistä tai maksun alentamista koskevat päätökset tehdään ensisijaisten palveluiden myöntämisen yhteydessä.

Suojasäännöstä koskeva lainkohta soveltuisikin paremmin esimerkiksi lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista, jossa se saavuttaisi paremmin ensisijaisten palveluiden osalta päätöksiä tekevät viranhaltijat. Säännöksen osalta on riskinä, etteivät ensisijaisista palveluista päätöksiä tekevät ja palvelujen järjestäjät löydä heitä koskevaa lainkohtaa vammaispalvelulaista ja se voi jäädä huomioimatta. Tästä syystä tämä kyseinen lain kohta tulisi olla osa ensisijaisissa palveluissa sovellettavaa lakia.

Hallituksen esityksessä ehdotetun pykälän sanamuodossa tai yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole yksiselitteisesti otettu kantaa siihen, sovelletaanko suojasäännöstä vammaisen henkilön ensisijaisen palvelun asiakasmaksuun myös silloin, jos kyse on elämänvaiheeseen tavanomaisesti liittyvästä avun ja tuen tarpeesta.

Suojasäännöksen osalta on myös epäselvää, miten asiakkaan kokemus henkilön palvelujen järjestämisen vaikeutumisesta vaikuttaa maksun alentamiseen tai perimättä jättämiseen. Tämä tekee suojasäännöksestä tulkinnanvaraisen ja lisää vammaisten henkilöiden epätasa-arvoista kohtelua.

Suojasäännöstä ei käytännössä olla otettu täysimittaisesti käyttöön, koska sitä ei voida soveltaa sen epämääräisyyden vuoksi, eikä ole selvää, kuka arvion tekee ja voiko asiakas itse arvioida sen, ettei hänellä ole varaa palveluun.

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan näkemyksen mukaan nykyinen asiakasmaksulain 11 § olisi riittävä eikä vammaispalvelulaissa olevaa suojasäännöstä tarvittaisi erillisenä. Suojasäännös on jossain määrin tulkinnanvarainen ja sen soveltaminen voi lisätä vammaisten henkilöiden epätasa-arvoista kohtelua.

Suojasäännöksen soveltamisessa on pohdittu muun muassa sitä, missä määrin asiakkaan oma kokemus hänen taloudellisesta tilanteestaan vaikuttaa päätökseen. Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla on vammaispalveluissa havaittu, ettei suojasäännöstä ole käytän-

7.11.2025

nössä sovellettu ensisijaisissa palveluissa. Asiakasmaksulain 11 § olisi myös vammaisten henkilöiden ensisijaisten palveluiden järjestämisen kannalta riittävä eikä suojasäännöstä tosiasiallisesti tarvittaisi.

Lopuksi

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää vammaispalvelulain soveltamisalaan liittyviä tarkennuksia ja ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja lain soveltamisalaa selkiyttävinä, mutta kiinnittää samalla huomiota suojasäännöksen eli ehdotetun lain 2§:n 6.momentissa olevan sääntelyn tarpeellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen.

Lisätiedot

Jonna Weckström, vammaisten sosiaalityön päällikkö
puhelin: 09 310 89545, jonna.weckstrom@hel.fi

Päivi Vainikainen, juristi
puhelin: 040 556 9678, paivi.vainikainen@hel.fi

Viivi Väänänen, toiminnansuunnittelija
puhelin: 09 310 42303, viivi.vaananen@hel.fi

7.11.2025

Juha Jolkkonen
sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sotepe.sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki
www.hel.fi/sotepe

Puhelin

+358 9 310 5015

Y-tunnus

0201256-6